

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 11 april 1899, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckta motioner om vidtagande af åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

Andra Kammarens första tillfälliga utskott har fått mottaga tvenne motioner, i hvilka föreslås åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga, nemligen:

dels motionen n:o 81, deri herr *Hj. Sjövall* hemställer, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville utfärda förbud mot tobaksrökning för lärjungar vid folkskolor, allmänna läroverk och andra med dem jemförliga läroanstalter, som åtnjuta statsunderstöd»;

dels motionen n:o 234, deri herr *J. Persson* i Arboga föreslår, »att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, i syfte att hämma det öfverhandtagande bruket af tobak bland minderåriga, vidtaga erforderliga åtgärder för åstadkommande af lagbestämmelser om förbud mot att till personer under en viss ålder sälja eller utlemna tobak».

Till stöd för det i motionen n:o 81 framställda förslaget om **förbud mot tobaksrökning** särskildt för skolungdom anför herr Sjövall väsentligen följande:

Det bland ungdomen vid våra skolor rådande förderfliga, i vissa fall vidriga tobaksbruket har så gripit omkring sig, att det nödgar uppfostrans målsmän att taga detsamma förekomst och vådor under allvarlig ompröfning och söka stämma den allmänna opinionen för ett kraftigt ingripande deremot.

Motionären framhåller, hurusom tobaken är ett gift för de djuriska organismerna och begagnas, såsom förhållandet är med hvarje njutningsmedel, sällan med måtta och försigtighet, utan missbrukas, och att detta icke kan aflöpa ostraffadt, är ju uppenbart. Omåttligt rökande framkallar i regel en kronisk svalgkatarr. Det medför äfven sådana ledsamma sviter som synens aftagande eller försämring, sömn- och aptitlöshet, förslappad hjertverksamhet vanligen förebudad af hjertklappning, samt nervositet.

Kraftiga varningsrop mot ungdomens bruk af tobak hafva ock höjts af både pedagoger och läkare, t. ex. vid allmänna svenska läkaremötet i Stockholm 1891 och vid allmänna folkskoleläraremötet i Norrköping sistlidet år, hvarförutom enskilda personer i broschyrer sökt upplysa och vägleda allmänheten i fråga om detta onda, och i flera land, deribland äfven vårt, hafva under de senare åren föreningar bildats, som tagit »Bort med tobaken» till motto på sin verksamhet. Äfven inspektören vid Stockholms folkskolor, doktor Bergman, har funnit sig föranlåten att offentligen vädja till allmänheten att ingripa mot minderårige, som å allmänna platser beträdas med tobaksbruk, och helt nyligen har skolrådet i Malmö utfärdat ett upprop till allmänheten mot skolungdomens cigaretrökning, i hvilket upprop allvarligt varnas för de fysiska, psykiska och moraliska faror, jemte den ekonomiska förlust, som äro följder af tobaksmisbruket.

Ett bedräfligt faktum är, att tobak såsom njutningsmedel allmänt begagnas redan af barn i skolåldern. Ungdomen äffas att likna stort och gammalt folk. Gossen vill gerna betraktas som karl. Så ser han de fullvuxne röka pipa eller gå med en brinnande cigarr i munnen. Strax är han färdig att göra på samma sätt. Begäret är väckt, och småningom blir rökningen ett behof. Utan att man märker det har man blifvit en slaf under vanan att röka.

I släptåg med oarten att röka följer icke sällan också ganska snart böjelse för och begär efter spritdrycker. Detta njutningsmedel är sålunda för barn och ungdom icke blott skadligt i och för sig, utan äfven därför,

att det innebär lockelse till andra stora och små laster. Gossen har t. ex. inga penningar att köpa sig tobak för. Icke är det för lärare obekant, hurusom han då mången gång *tager* sådana från föräldrar eller kamrater och så dermed beträder tjufvens väg. Osanning, skrymteri, fördöljande och förställning höra också till de giftiga frukter, som snart nog framkomma hos barn, hvilka hemfallit åt tobaksbruket.

Ehuru tankarna beträffande äldre personers bruk af tobak nog alltid komma att blifva delade, torde man väl ändå kunna vara ense om att öfvermagars och ynglingars bruk af tobak är ett ondt, och då så är, må det ju ligga hvarje uppfostrare, hvarje ungdomsvän varmt om hjertat, att åtgärder för dess stäfjande och rädjande ur vägen snarast möjligt vidtagas.

Det är skolan, som här måste ingripa, och detta så mycket hellre, som denna af det kongl. cirkuläret af den 4 november 1892 är förpligtad att undervisa om de rusgifvande ämnenas natur och verkningar, till hvilka ämnen väl äfven nikotinet, tobakens farliga beståndsdel, torde böra räknas. Lärarne böra alltså undervisa och upplysa barnen om tobaksbrukets skadliga inverkan på helsa, själsförmögenheter och ekonomi och sålunda på öfvertygelsens väg bibringa dem fruktan och afsmak därför, men allt detta blir till stor del ett fruktlöst arbete, så länge lärarens varning och förbud för ungdomen kan te sig såsom endast ett uttryck för lärarens godtycke. Han måste hafva hjälp af lagen, om hans förbud skall blifva effektivt och kunna upprätthållas gent emot äfven oförståndiga och svaga föräldrar och målsmän.

Visserligen hafva vi sedan den 16 september 1741 ett kongl. förbud, som säger, att »ungdomen i gemen, af hvad stånd han vara må, innan han kommit till laga ålder och uppfyllt 21 år, skall vara förbjuden att röka tobak vid 2 daler silfvermynts pligt för hvarje gång den dermed beträdes» o. s. v., men ehuru detta förbud, motionären veterligen, icke blifvit upphäfdt, har det dock som så mycket annat s. k. otidsenligt fallit i glömska.

Till slut fäster motionären uppmärksamheten på den oerhörda summa, som årligen går ut ur landet för tillfredsställandet af tobaksbehovet. År 1897 infördes i riket tobak för ett värde af öfver 8 millioner kronor, och för denna tobak erlades tull med öfver 4 millioner kronor. Att denna betydliga konsumtion i icke ringa mån beror på vår uppväxande ungdoms ohejdade tobaksbruk, kan ej fördöljas, och en ändring till det bättre härutinnan skulle alltså äfven hafva till följd en national-ekonomisk vinst.

Motionen n:o 234 afser **förbud mot att till minderåriga sälja eller utlemna tobak**, och har herr J. Persson till stöd för detta förslag hufvudsakligen andragit följande:

Bland sakkunniga torde numera icke råda mer än en mening i fråga om de stora vådor i fysiskt, intellektuelt och moraliskt hänseende, bruket af tobak som njutningsmedel medför under uppväxtåren. Tobak innehåller, som bekant, ett starkt gift, nikotin, hvilket i rent tillstånd påstås döda hastigare än något annat gift, med undantag af blåsyra. När detta farliga gift genom rökande af tobak eller dess begagnande under annan form upprepade gånger och under längre tid tillföres den ännu outvecklade organismen, äfven om det sker i helt små mängder, kunna de förderliga verkningarna deraf i längden icke uteblifva. Till belysning af detta förhållande torde det vara till fyllest att anföra några uttalanden af framstående läkare. En af vårt lands främste skolhygieniker, doktor P. Silfverskiöld, skildrar i sitt arbete »Vår skolungdoms hälsovård» efter en utländsk auktoritet på följande sätt tobakens skadliga inverkan på skolungdom:

«Först och främst äro nikotinets (d. v. s. tobakens) skadliga verkningar starkare på unga, ännu ej fullvuxna menniskor, vidare vid klen näring, blodbrist, stor retbarhet af hjertat, på fastande mage och i konvalescensen efter allvarsamma sjukdomar. Under alla dessa förhållanden och så äfven af gossar, ända tills de fyllt åtminstone 16 år, borde tobaken helt och hållet undvikas. Då vidare vid stillasittande lefnadssätt giftet afskiljes från kroppen mindre hastigt och lätt än vid ett rörligt lif i det fria, så ligger häri äfven en varning för skolynglingar, i synnerhet under det myckna innesittandet före examen.

Denna smygande tobaksförgiftning yttrar sig vanligen först genom störd hjertverksamhet, hvarigenom pulsen blir påskyndad och oregelbunden. Vidare inställer sig osäkerhet eller darrning vid muskelrörelser, särskildt af ögonen, hvilka senare äfven försvagas i de ljusförnimmande nerverna, hvarjemte särskildt efter stark rökning påkomma en viss ängslighet, svindelanfall, tröghet och obenägenhet för rörelser, nedstämdhet, håglöshet och oförmåga till andligt arbete. Dertill komma klingande och brusande ljud för öronen, för stark känslighet eller förslöande af smak- och luktsinnena, matsmältningsrubbingar, kolikartade smärtor i magen och underlifvet, äfvensom mer eller mindre häftiga smärtor i den ena eller andra kroppsdelen.

Särskildt viktiga för skolynglingarnas hälsa äro rubbingarna i hjertverksamheten, hvilken dessutom är försvagad genom det myckna stillasittandet i krokig ställning vid skrifning och läsning, samt minskningen af synförmågan, hvarigenom föremålen omhöljas af ett moln, ord och rader flyta i hvarandra och seende på nära håll hindras, mången gång fortskridande ända till total och obotlig blindhet.»

På ett annat ställe i samma arbete säger författaren vidare:

«Liksom mot spirituösammissbruk är ock emot tobaksmisshbruk det säkraste skyddsmedlet undervisning uti dessa ämnens skadliga verkningar och följder samt uppfostran

till måttlighet och återhållsamhet, men derjemte måste med alla krafter arbetas derpå, att dessa retningsmedel icke blifva tillgängliga för outvecklade gossar utan motståndskraft.“

I samma rigtning uttalar sig en annan framstående läkare, doktor A. E. Goldkuhl, i sitt arbete »Handledning i skolhygien» med följande ord:

“Begagnandet af tobak, under hvilken form som helst, bör förbjudas lärjungarne vid de allmänna läroverken. Detta icke blott för skadligheten af denna njutning för barn och ungdom, utan äfven därför, att en sådan vana, grundlagd i ungdomen, lätt för med sig andra småsynder, att ej tala om den dermed lätt grundlagda vanan för slöseri. Den, som ej röker, trives ej heller gerna i dessa qualmiga och rökiga nästen, der ungdomen så lätt förlösar sin spänstighet och styrka så till kropp som själ.“

Dessa uttalanden afse visserligen närmast ungdomen vid de allmänna läroverken, men att de ega giltighet äfven med afseende på barnen i folkskolorna och annan utanför skolorna uppväxande ungdom, torde få anses vara själfklart och har äfven i rikt mått bestyrkts af erfarenheten. Den kände hospitalsläkaren professor N. G. Kjellberg anförde i ett föredrag vid femte allmänna läkaremötet i Stockholm 1891 fall af svårartad nikotinförgiftning äfven bland personer, som under sin uppväxttid fört ett rörligt lif i det fria och åtminstone icke i större mån varit utsatta för de försvagande inflytelserna af ensidigt intellektuellt arbete.

Bland rent psykiska verkningar af nikotingiftet på unga hjernor framhåller professor Kjellberg särskildt dess förlöande af minnet. Den tobaksrökande ynglingen har svårt att hålla tankarna tillsammans, att fixera och sammanhålla föreställningar och begrepp, hvarigenom minnet allt mer försvagas liksom hela den andliga spänstigheten. Synnerligen menligt, säger äfven han, har tobaksrökandet visat sin inverkan på synförmågan. Detta i förening med dess förlöande inverkan på minnet och andra själsförmögenheter förklarar den af lärare ofta gjorda iakttagelsen, att skolynglingar, som börja röka, märkbart försämras i sina studier, bli håglösa och ouppmärksamma samt ofta tyckas nästan förlora förmågan att tillgodogöra sig undervisningen.

Sina iakttagelser rörande missbruket af tobak såsom orsak till sinnessjukdomar sammanfattar professor Kjellberg sålunda:

“Nikotinets inflytande på hjernan kan gå till verklig sinnesrubbnig, och det lider icke något tvivel, att det stora och alltjemt stigande antalet af kroniska sinnessjukdomar till hufvudsaklig del orsakas af det allt mer tilltagande bruket af tobak, helst då denna användes till tuggning.“

Kan det således icke betviflas, att ett för tidigt och ymnigt bruk af tobak är förenadt med stora vådor för både kroppens och själens helse, måste hvarje vän af det uppväxande slägtets sunda och lifskraftiga utveckling finna det vara högst angeläget, att lämpliga åtgärder vidtagas till städfjande af den bland minderåriga allt mer omkring sig gripande oseden att röka eller på annat sätt bruka tobak. Att denna farliga osed i oroväckande grad tilltagit på senare tiden och hotar vår ungdom med fysisk och andlig degeneration, är ett sorgligt förhållande, som ligger i öppen dag för hvar och en, som deråt egnat den ringaste uppmärksamhet. Alla torde därför vara ense om att något bör i tid göras för att så vidt möjligt motarbeta och hämma detta onda.

Som medel dertill har, såsom af det föregående synes, en af de återopade författarne på skolhygienens område föreslagit, dels att undervisning borde meddelas ungdomen om tobakens skadliga verkningar, dels att åtkomsten af detta retningsmedel borde så mycket som möjligt försvåras för barn och minderåriga.

En nära till hands liggande anvisning att slå in på denna senare väg är gifven genom kongl. förordningen den 31 december 1891 angående villkoren för försäljning af bränvin m. m., hvilken i § 28 mom. 2 stadgar förbud mot att å försäljningsställe utlemna bränvin till minderåriga. Utfärdandet af ett dylikt förbud mot försäljning af tobak synes så mycket hellre kunna och böra ifrågakomma, som det äfven här gäller att bekämpa ett missbruk, hvars skadliga verkningar äro i flera afseenden likartade och jemförliga med dem, som förorsakas af rusgifvande drycker. En förbudslag af det ifrågasatta slaget skulle säkerligen göra ganska stor nytta redan derigenom, att dess tillvaro skulle i väsentlig mån bidraga till att bland föräldrar och målsmän sprida ökad kännedom om de vådor, för hvilka deras barn och myndlingar äro utsatta genom frestelsen att i förtid röka tobak, sporra ungdomens vårdare och uppfostrare till att med större omsorg och kraft söka att från ungdomen afvärja dessa faror samt åt lärares och uppfostrares bemödanden derom gifva stödet och auktoriteten af ett bestämdt lagbud. Att densamma äfven skulle visa sig synnerligen verksam till att åtminstone bland den spädarken och därför mindre motståndskraftiga ungdomen inskränka, om icke helt och hållet utrota, bruket af tobak synes mig höjdt öfver allt tvifvel. Kontrollen öfver en sådan lags efterlefnad borde väl icke behöfva bli svårare än öfver lagstadgandet om förbud mot försäljning af bränvin. Icke heller skulle genom en dylik lagstiftning någons berättigade intressen komma att trädas för nära.

I utlandet har man också flerstädes beträddt förbudslagstiftningens

väg i förevarande afseende. I åtskilliga af Nordamerikas Förenta stater äro lagar antagna, hvilka vid äfventyr af höga böter eller fängelse förbjuda att sälja eller gifva tobak och cigaretter till skolgossar eller andra minderåriga. I Finland är genom lag förbjudet att sälja tobak till barn under 12 år, och i Norge föreligger för närvarande till odelstingets pröfning ett förslag till lag om skydd för barn mot bruk af tobak, hvori bland annat hemställles om förbud vid äfventyr af böter från 2 till 100 kronor mot att i hvilken som helst form sälja tobak till barn under 15 år.

Som af det senast anförda framgår, har den åldersgräns, intill hvilken förbudet bör gälla, bestämts olika i olika länder. Önskligt vore utan tvifvel, att denna gräns, såsom det för närvarande lär vara påtänkt i staten Newyork, der densamma hittills varit bestämd till 15 år, kunde sättas så högt som vid 18 år. Den skulle derigenom sammanfalla med åldern för minderårighetens upphörande enligt kongl. förordningen den 18 november 1881 om minderårigas användande i arbete vid fabrik m. m., och det torde kunna antagas såsom ganska visst, att, om en person i allmänhet icke förr uppnår den kroppsutveckling och styrka, som sätta honom i stånd att utan fara för helsan utföra hårdare kroppsarbete, han icke heller vid en tidigare ålder är tillräckligt utvecklad och motståndskraftig mot tobaksgiftets skadliga inflytelser. Som det emellertid är betydligt svårare att afgöra och kontrollera, om en ung person befinner sig under eller öfver den fastställda åldersgränsen på detta utvecklingsstadium än på ett tidigare, torde det vara skäl att sätta denna gräns något lägre, t. ex. vid 16 år, såsom en af de citerade skolhygieniska författarne föreslagit.

Såväl denna, som öfriga hithörande detaljer äro tydligen af den invecklade och grannlaga natur, att de kräfva en noggrannare och mera sakkunnig utredning, än som kan förväntas af en enskild motionär. Endast Kongl. Maj:t lärer förfoga öfver tillräckliga krafter för åstadkommande af behörig utredning af frågan.

Motionären slutar därför med att i det angifna syftet föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Då utskottet nu går att i ett sammanhang yttra sig om de föreliggande två motionerna, kan det i fråga om tobaksbrukets skadliga verkningar för ungdomen inskränka sig till att hänvisa till den utred-

ning, som härom förebragts i motionerna, och särskildt till de läkare-uttalanden, som åberopats i herr Perssons motion.

Både läkare och skolmän torde vara temligen ense derom, att tobaksbruket bland ungdomen medför såväl hygieniska som moraliska faror för det uppväxande slägtets sunda och lifskraftiga utveckling. Och då, såsom äfven motionärerna framhålla, denna osed synes vara i tilltagande bland ungdomen, särskildt i form af cigarr- och cigarettrökning, torde det ej anses opåkalladt, att man allvarligt tager i öfvervägande, huruvida icke från det allmännas sida åtgärder böra vidtagas till stärfjande af tobaksbruket bland ungdomen.

Hvad då först angår den af herr Sjövall ifrågasatta åtgärden — ett allmänt förbud mot tobaksrökning för lärjungar vid folkskolor, allmänna läroverk och andra med dem jemförliga läroanstalter, som åtnjuta statsunderstöd — så kan utskottet icke tillstyrka densamma i den vidsträckta omfattning, som han ifrågasatt.

Såsom motionären sjelf påpekat, har ett dylikt allmänt förbud, gående till och med vida längre än det, som nu blifvit föreslaget, en gång utfärdats, nemligen »Kongl. Maj:ts nådige förbud emot tobaksrökande af ungt folk, som ej fyllt sina 21 år», gifvet den 16 september 1741. I bilagan Litt. A återgifves nämnda förbud i sin för förbudslagstiftningens tidehvarf betecknande stränghet. Visserligen har detta förbud, så vidt utskottet kunnat inhemta, aldrig blifvit formligen upphäfdt, men att nu söka tillämpa detsamma faller nog ingen in, och utskottet föreställer sig, att efterlefnaden af ett nytt dylikt förbud, gällande icke blott inom skolan och å allmänna platser, utan ock i hemmet, icke heller skulle kunna upprätthållas. Förbudet kunde i den föreslagna formen lätteligen leda till ett ringaktande af Kongl. Maj:ts påbud.

Annorlunda ställer sig frågan om ett förbud för skolungdomen att röka tobak inom skolans område och på offentliga platser. Liksom redan nu i läroverksstadgan (§ 47) är föreskrifvet, att lärjunge icke får vistas på värdshus, källare, biljarder eller dylika allmänna ställen, och liksom allt spel med kort eller tärning är lärjunge förbjudet, så vida det icke sker i föräldrars eller målsmäns närvaro, så kan naturligtvis i läroverksstadgan införas ett förbud för lärjungarne att i skolan och på offentliga platser använda tobak. Och hvad folkskolans lärjungar angår, kan ett motsvarande förbud, derest så finnes lämpligt, få sin plats i folkskolestadgan — med närmare precisering i de olika skoldistriktens reglementen.

På åtskilliga orter hafva vederbörande rektorer och folkskoleinspektörer redan af förhållandena funnit sig manade att uppträda gent emot ungdomens tobaksrökning. Så hafva vid flera allmänna läroverk rektorerna förbjudit lärjungarne att röka tobak på allmänna platser. Utskottet hänvisar exempelvis till ett af läroverksrektorerna i Stockholm utfärdadt cirkulär till lärjungarnes föräldrar och målsmän angående denna angelägenhet (bilagan Litt. B). Folkskoleinspektören i Stockholm har i samma ämne rigtat en vädjan till allmänheten (bilagan Litt. C).

Huruvida ett fortskridande på den sålunda inslagna vägen må anses tillräckligt eller om några mera allmänna bestämmelser i läroverksstadgan och folkskolestadgan eller i ett af Kongl. Maj:t utfärdadt särskildt cirkulär må anses erforderliga, derom torde Kongl. Maj:t efter ärendets pröfning lämpligast kunna döma. Måhända skulle det för närvarande vara tillräckligt, att Kongl. Maj:t fäste skolstyrelsernas och skolrådets uppmärksamhet på vigten och betydelsen af att på orter, der sådant kunde anses behöfligt, utfärdades särskilda föreskrifter till hämmande af tobaksbruket bland ungdomen.

I motiveringen till hr Sjövalls motion antydes ytterligare en utväg för att i någon mån råda bot på det öfverklagade oskicket, nemligen *undervisning* om nikotinet skadliga verkningar, särskildt för ungdomen. Enligt utskottets förmenande har man här att söka ett af de kraftigaste medlen för att motarbeta det onda. Men för att insigt om nikotinet skadliga verkningar skall varda allmännare utbredd, icke blott i skolan utan ock i hemmen, kunna måhända särskilda åtgärder visa sig erforderliga.

Beträffande sedan det i herr Perssons motion framställda förslaget om *försäljningsförbud* vill utskottet såsom sin mening uttala, att ett dylikt förbud helt visst skulle vara särdeles verksamt, förutsatt att det kunde konsekvent tillämpas. Men särskildt beträffande landsbygden torde svårigheter möta att uppehålla detsamma, hvartill kommer, att ett dylikt förbud der kan anses vara mindre behöfligt och i vissa fall medföra olägenheter.

Då hämmandet af tobaksbruket bland ungdomen är en fråga, som närmast berör större samhällen, skulle man möjligen härvidlag kunna tänka på en lagstiftning, ordnad efter samma grunder som förordningen den 10 juli 1891 angående förbud för barn att viss tid på dygnet idka försäljning af tryckalster m. m.; förbudet kunde med andra ord göras beroende af de lokala myndigheternas beslut, hvarigenom för de samhällen, som ansåge en förbudslagstiftning på detta

område vara af behovet påkallad och lämplig, bereddes en möjlighet att få en sådan, utan att dermed inskränkningar på andra orter blefve en nödvändig följd. I Norge är just nu ifrågasatt en lagstiftning i denna riktning, såsom synes af den under bilaga Litt. D återgifna »Indstilling» till nu pågående Storting.

Med det anförda har utskottet endast velat framhålla, att, äfven om man icke vill gå så långt som motionärerna, det dock synes möjligt att vidtaga en eller annan åtgärd i den åsyftade riktningen. Hvilken eller hvilka af dessa eller andra åtgärder, som må finnas ändamålsenliga, torde lämpligast kunna afgöras af Kongl. Maj:t, som är i tillfälle att från vederbörande infordra alla för frågans utredning nödiga upplysningar. I fall den utredning, som utskottet tänkt sig, skulle gifva vid handen, att en lagstiftning är erforderlig och möjlig på detta område, måste naturligtvis frågan ånyo blifva föremål för Riksdagens pröfning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet i anledning af de föreliggande två motionerna hemställa,

att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder må kunna vidtagas till hämmande af tobaksbruket bland minderårige, samt, derest lagbestämmelser i detta syfte skulle prövas erforderliga och möjliga, för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill omständigheterna må föranleda.

Stockholm den 10 april 1899.

På utskottets vägnar:

EMIL HAMMARLUND.

Reservation

af herr *A. Olsson* i Mårdäng, som anfört följande:

»Ehuru jag med motionärerna och utskottet delar den uppfattningen, att det må tagas under allvarligt öfvervägande, huruvida icke från det allmännas sida åtgärder böra vidtagas till stärfjande af tobaksbruket bland ungdomen, anser jag dock de nu föreslagna åtgärderna icke vara de lämpligaste, utan håller före att, innan man slår in på förbudslagstiftningens väg, det må tagas i öfvervägande, huruvida icke andra åtgärder böra vidtagas.

Vid tillämpning af det af herr *Sjövall* ifrågasatta förbudet mot tobaksrökning af skolungdom, torde detta komma att i många fall visa sig lika kraftlöst som 1741 års allmänna tobaksförbud. Att öfvervaka förbudets efterlefnad torde i många fall med skäl få anses ligga utom möjlighetens gräns. Och ett förbud endast på papperet anses ju i allmänhet vara till större skada än nytta.

Hvad sedan angår det af herr *J. Persson* föreslagna förbudet mot försäljning och utlemning af tobaksvaror till minderårige, har af inom utskottet lemnade upplysningar framgått, att, hvad landsbygden beträffar, sådant förbud ej kan anses af behovet påkalladt. Men äfven om så vore, torde det med fullt skäl kunna ifrågasättas, om icke svårigheterna att upprätthålla detsamma komme att visa sig nästan oöfvervinneliga. Den af motionären antydda likheten med förbudet beträffande handel med spritvaror synes mig ganska ringa vid jemförelse mellan antalet försäljningsställen af tobaksvaror och spritvaror. Tobaksvaror säljas i nästan hvarje större by, men spritvaror i endast ett ringa antal landkommuner. Och den kontroll, som ansetts nödvändig beträffande spritvaruhandeln, lär dock ingen förnuftig människa vilja förorda i fråga om tobakshandeln.

Hvad slutligen angår det af utskottet förordade försäljningsförbudets införande i städerna, lär det ej kunna bestridas, att i dessa sådant förbud kan få anses af behovet påkalladt.

Då det likväl — såsom utskottet också medgifver — ej kan utan endast under viss förutsättning blifva verksamt, synes det mindre välbetänkt att införa detsamma. Allmänna meningen beträffande förbudets behöflighet torde utan all gensägelse vara lika i städerna som på landsbygden. Någon kontroll öfver förbudets efterlefnad lär derför från allmänhetens sida icke vara att påräkna.

Att beifra brott mot förbudet torde äfven i städerna komma att möta stora svårigheter på grund deraf, att, såsom antagligt är, öfverträdelserna komma att ske endast i närvaro af minderårige, som ej äro vittnesgilde.

Enligt min uppfattning, för hvilken jag ock hemtar stöd i de af motionären åberopade författarne på skolhygienens område, är det första och utan all gensägelse det viktigaste, man mot det öfverklagade förhållandet har att iakttaga, *meddelandet af undervisning om tobakens skadliga verkningar särskildt för minderårige.*

Dermed åsyftas dock vida mer än en i högre och lägre skolor, i sammanhang med undervisning i annat läroämne meddelad undervisning; dertill fordras, enligt mitt förmenande, spridning i *hemmen* af lämpliga skrifter i ämnet.

Vidare bör bland föräldrar och målsmän spridas ökad kännedom om de vådor, för hvilka deras barn och myndlingar äro utsatta genom frestelsen att i förtid röka tobak.

Deraf torde äfven följa, att desse sporrades ej blott att från ungdomen afvärja dessa faror, utan äfven, hvilket oemotsägligen i detta hänseende är af den största betydelse, *att från sig sjelfva afvärja faran och vådan af att föregå ungdomen med dåligt exempel* och dermed utsätta sina barn för frestelsen att i förtid röka tobak med thy åtföljande faror. (Att, såsom motionären antagit, en förbudslag i nu nämnda syfte skulle göra ganska stor nytta t. o. m. med dess blotta tillvaro, lär dock vid närmare eftertanke befinnas vara ett antagande utan giltig grund.)

En annan, enligt mitt förmenande, mycket verksam åtgärd vore lärarens och uppfostrarens utom hemmet bemödanden att åt gifna förbud »gifva stödet och auktoriteten» af *eget föredöme.*

Mot de af utskottet förordade åtgärderna, att allmänna bestämmelser, om så pröfvades lämpligt, infördes i respektive skolstadgar, att Kongl. Maj:t fäste skolstyrelsernas uppmärksamhet på ärendet och att undervisning om tobaksbrukets skadlighet meddelades skolungdomen, har jag så mycket mindre att erinra, som jag anser dessa åtgärder vida

lämpligare än de af motionärerna föreslagna, men då dessa jemte öfriga här ofvan påvisade åtgärder, enligt mitt förmenande, ligga utom omfånget för motionerna i fråga, har jag inom utskottet nödgats yrka, att utskottet måtte hemställa,

1:o) att herr Sjövals motion icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda;

2:o) att icke heller herr Perssons motion för närvarande måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Bilaga Litt. A.**Kongl. Maj:ts**

Nådige

Förbud

Emot

Tobaks Rökande af Ungt Folk**som ej fyllt sina 21 År.**

Gifvit Stockholm i Råd-Kammaren then 16. Septembris 1741.

W FRIEDRICH med Guds Nåde, Sweriges, Götthes och Wendes Konung etc. etc. Landt-Grefwe til Hessen etc. etc. Gidre witterligt, at såsom et skadeligit misbruf med Tobaks Rökande förnimmes hos Ungt Folk öfwerhanden taga: Och nödigt wara wil sådant at afböja och för framtiden förekomma, emedan förfarenheten wisar, thet icke allenast swåre olyckor och eldskador sig ofta tilldragit genom Tobaks eldens wårdslösa handterande, utan ock at Ungdomen af förwett och oförstånd medelst Tobaks Rökande förskämt helsan och förtärt mera än the warit i stånd at förtiena til födo, underhåld och nödigt behof, hwilket the wid mognare ålder med stada måste ångra; Alltså hafwe Wi, i anledning häraf, och uppå Rikens Ständers underdånige förestälning, för godt funnit härmed at förordna, thet all Ungdom i gemen, af hwad Stånd then wara må, innan han kommit til laga ålder och fyllt Tiugu Et År, skal wara förbudt at röka Tobak wid Två Daler Silfwermynts Plikt för hwarje gång then themed beträdes, angifwarens ensak, orkar han ej Botum, sittie två Twenne Söndagar i Stocken: Åliggandes wederbörande Föräldrar, Förmyndare och Husbönder at härå hafwa et noga insende ibland sine Barn, Pupiller och Tienstefolk, som the ock i annor händelse, och the the genom slathet och förjummelse härutinnan gidra sig brotslige, böra tillika med

wederbörande Crono=Betiente, om the sin Embetes plikt försumma, wara samma straff, som förberört är, underkastade: Dock kommer thenne inskränkning af ålder och tid för Lobafs Rötande ej at sträcka sig til them, som stå i Wår och Cronans Krigstienst, och äro wärfeligen antingen Dragoner, Ryttare, Soldater eller Båtsmän, med hwilka thet är en helt annan beskaffenhet. Thet alle som wederbör hafwe sig hörsammeligen at efterätta. Til yttermera wisjo hafwe Wi thetta med Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd Cammaren then 16. Septembr. 1741.

FRIEDRICH.

(L. S.)

Bilaga Litt. B.

Till lärjungarnes föräldrar och målsmän.

Sedan läkare enstämmigt förklarat, att tobaksrökning utöfvar ett menligt inflytande på det uppväxande släktets helsa, och då dessutom det torde vara allmänt erkänt, att nyttjandet af tobak är hos ungdomen *en både dyrbar och okynnig, för dess ålder ej passande vana*, hafva undertecknade, rektorer vid Stockholms allmänna läroverk och f. d. Beskowska skolan, — dertill äfven uppmanade af föräldrar, hvilka förklarat sig utan skolans medverkan icke kunna nog kraftigt inskrida mot den ifrågasvarande ovanan — beslutat att vid skolorna utfärda förbud särskildt mot ungdomens tobaksrökning i skolans lokaler, på offentliga vägar och platser samt vid militära och andra utmarscher, äfvensom att behandla förseelser mot detta förbud i likhet med andra öfverträdelse af skolans ordningsregler och att sålunda äfven till dem taga hänsyn vid sedebetygets bestämmande.

Härom hafva vi på detta sätt velat underrätta lärjungarnes föräldrar och målsmän, uppmanande dem tillika att *dels* samverka med skolan för det nämnda förbudets vidmagthållande, *dels* äfven i hemmet, dit vi ej ansett lämpligt att sträcka förbudet från skolans sida, söka afhålla ungdomen från tobaks nyttjande. Föräldrar och målsmän behöfva ej erinras, att här omförmälda åtgärd uteslutande afser *deras barns och myndlingars bästa*, för hvilket, i detta likasom i andra hänseenden, *samverkan måste ega rum mellan skolan och hemmet.*

Stockholm den 28 augusti 1884.

C. G. Bergman,
Rektor vid f. d. Beskowska skolan.

C. Björling,
Rektor vid Katarina läroverk.

Carl von Friesen,
Rektor vid Södra latinläroverket.

Sixten von Friesen,
Rektor vid realläroverket.

Hugo Hernlund,
Rektor vid Nya elementarskolan.

Ol. Kihlberg,
Rektor vid Jakobs läroverk.

Carl Lundberg,
Rektor vid Norra latinläroverket.

L. A. Wadner,
Rektor vid Ladugårdslands läroverk.

Bilaga Litt. C.

Vädjan till allmänheten.

Genom kungörelsen af den 21 sistlidne mars har öfverståthållareembetet stadfäst det af stadsfullmäktige den 4:de i samma månad fattade beslutet om förbud för barn att viss tid på dygnet idka försäljning af tryckalster m. m. Förbudet gäller för flickor under 15 och för gossar under 14 år samt tiden från kl. 8 på aftonen till kl. 8 på morgonen, att träda i kraft från och med den 1 instundande maj.

Genom nämnda åtgärd hafva myndigheterna helt visst gjort skolan och det uppväxande unga Stockholm en stor tjänst. Ett ondt, som redan vållat skolan många svårigheter och mer än ett hem sorg och bekymmer, skall härigenom visserligen icke komma att häfvas, men åtminstone att minskas. *Ett* ej oväsentligt hinder, som stod i vägen för skolans verksamhet, särskildt hennes *uppföstrande* verksamhet, är härigenom brutet. Om ock flera hinder därför finnas, som väl alltid komma att kvarstå, så gifves det ock sådana, som ännu kunna undanrödjas. Undertecknad ber att här få fästa uppmärksamheten på en sak, ett bland den manliga ungdomen allmänt gängse oskick, till hvars borttagande dock fordras bistånd af allmänheten.

Så snart tal varit om "små kolportörer", har man alltid framhållit flera för de unga skadliga följder af denna verksamhet, särskildt användning af tobak under olika former. Det finnes troligen icke *en* tidningspojke, som ej användt större eller mindre del af sin förtjänst till inköp af denna vara: till snus, tuggtobak, men framför allt till inköp af cigaretter. Begäret derefter har för mången varit första anledningen till att på oärligt sätt skaffa sig pengar.

Att det är ett oskick, att gossar redan från 7 års ålder begagna tobak, under hvilken form det än må vara, derom torde ej vara mer än en mening. Och om man än kan tvista om den frågan, huruvida bruk af tobak för en fullvuxen person är skadligt eller icke, så torde man dock vara på det klara dermed, att detta bruk är för barn ytterst skadligt. Och vidare: bruket — låt vara på lek till en början — blir snart behof; detta kostar pengar, och få torde ega tillräcklig kraft att sedan afstå derifrån, äfven om de för sitt och de sinas uppehälle behöfva hvarje förtjent öre. Månet litet barn blir helt visst utan sitt bröd, emedan far måste hafva slanten till tobak.

Det synes därför, som gjorde man en ej ringa tjänst åt hvarje gosse, som man kunde afhålla från detta bruk. I första rummet bör ju skolan verka därför. Men härvid behöfver skolan, hennes lärare och lärarinnor, hjälp af allmänheten. Man kan der förmana barnen, upplysa dem om de skadliga verkningarna af tobaksbruket, men det hjälper icke alltid. Här fordras öfvervakande; lärarepersonalen räcker icke till, och på gatan upptäcker gossen förr läraren än tvärtom. Mycket skulle deremot vinnas,

om dessa gossar funne, att skolan i detta hänseende hade bundsförvandter i hvarje äldre person.

Undertecknad vågar därför till den äldre allmänheten vördsamt hemställa:

att hvar och en, som påträffar en cigarr- eller cigarettrökande gosse, måtte föreställa honom det opassande och skadliga deri och på allt sätt söka förmå honom att afstå derifrån, ja hvarför icke befälla honom att bortkasta sin cigarett, denna för honom onyttiga sak; samt

att härmed göra början samma dag, som ofvannämnda kungörelse rörande försäljning på gatorna börjar att tillämpas, eller den 1 maj.

Ville man göra allvar af denna sak och dermed hålla i en tid, så komme det helt visst ej att dröja så länge, innan man skulle slippa att, annat än undantagsvis, på gatorna se dessa bolmande småpojkar, dessa små grupper af parflar, som i tur och ordning suga på en cigarett, som någon litet äldre kamrat med nedlåtande min låter bland dem cirkulera.

Ett godt stöd för saken skulle ock vinnas, om vederbörande kunde eller ville tillämpa öfverståthållareembetets kungörelse angående föreskrifter för mjölkhandeln i Stockholm af den 24 april 1886, ty det är i en del mjölkmagasin, som dessa småherrar erhålla sina tobaksförråd; det lönar icke mödan, att en äldre person försöksvis der begär att få köpa tobak; för honom finnes ingen, men för smågossar finnes sådan.

Stockholm i april 1892.

C. G. Bergman.

Bilaga Litt. D.

Indst. O. nr 31 1898/99.

*Kontinuationsindstilling fra komiteen for sociale spørsmaal til indst. O.
nr. 35 for 1898 angaaende et af repræsentanten Andresen
fremsat forslag til lov om forbud mod
salg af tobak til børn.*

I henhold til ovenstaaende tillader komiteen sig at indstille til odelstinget at fatte følgende

beslutning til lov

til beskyttelse af børn mod brug af tobak.

§ 1.

Gjennem vedtægt, stadfæstet af kongen, kan ethvert kommunestyre forbyde salg af tobak i hvilken som helst form til barn under 15 aar, uanseet om tobakken angives kjøbt til barnets eget eller andres brug.

Vedtægten kan ligeledes indeholde forbud mod at købe tobak i nogen form til brug for eller efter opfordring af barn under 15 aar samt at overlade saadant barn tobak som gave eller i laan eller bytte eller mod vederlag i arbeide eller personlige tjenester.

§ 2.

Hvor det findes ønskeligt til gennemførelse af det i § 1 omhandlede forbud, kan det i vedtægten bestemmes, at barn under 15 aar herefter ikke skal antages til arbeide af nogetsomhelst slags i tobaksfabriker.

§ 3.

Den i § 1 omhandlede vedtægt kan indeholde bestemmelser om, at politiets tjenestemænd kan skride ind mod barn, der nyder tobak paa gade, landevei eller andet offentligt sted. I hvilken udstrækning saadan indskriden kan finde sted, maa nøie angives i vedtægten.

§ 4.

Overtrædelse af vedtægter, der er givne i henhold til denne lov, straffes med bøder fra kr. 2,00 til kr. 100,00 og behandles efter de for politisager givne lovregler.
